OŚRODEK DOKUMENTACJI ZABYTKÓW W WARSZAWIE
KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKÓW ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA

A B C D E F G H I J K L Ł M N O P R S T U V W X Y Z

Nr ZACHODNIO-POMORSKIE

1. Obiekt
ZAMEK JOANNITÓW
9/1

2. Czas powstania
4 ćw. XIV, XV, XVIIIw

3. Miejscowość
SWOBNICA

4. Adres
Swobnica

nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna
województwo Zachodniopomorskie
gmina Banie
pow. gryfiński

6. Poprzednie nazwy miejscowości
Wildenbruch

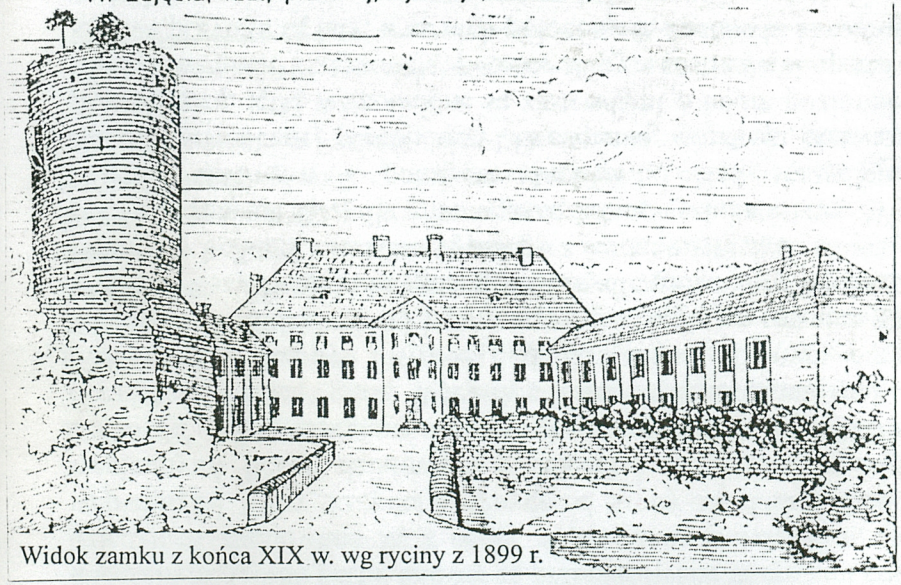
7. Przynależność administracyjna przed 1 VI 1975
województwo Szczecińskie
powiat Gryfino

8. Właściciel i jego adres
Spółka AGRO-BOR, ul. Wyspiańskiego 9, 74-100 Gryfino [redacted]

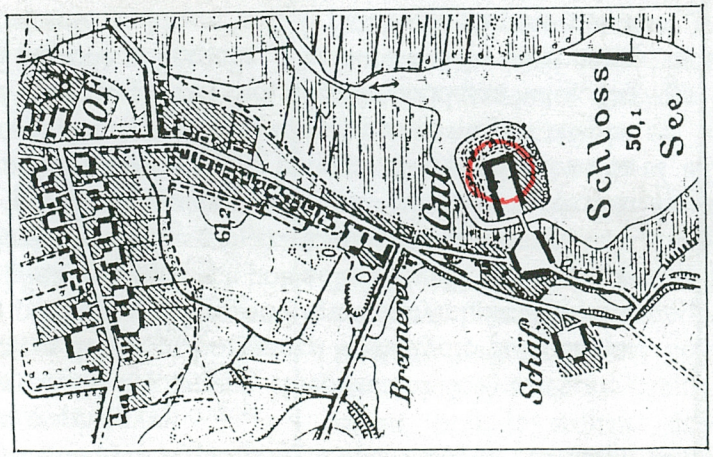
9. Użytkownik i jego adres
Nieużytkowany

10. Rejestr zabytków
Nr ~~227~~ A-760 data 31.03.1957

11. Zdjęcia, rzut, przekrój, sytuacja, orientacja

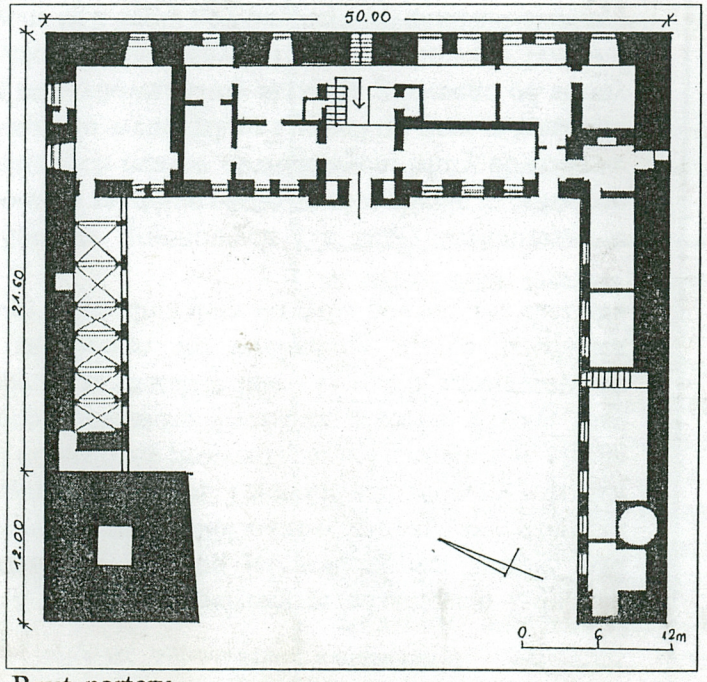
Widok zamku z końca XIX w. wg ryciny z 1899 r.

Orientacja

Widok ogólny od strony zachodniej

Rzut parteru

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, wnętrze, wyposażenie, instalacje)

Sytuacja. Zamek zachowany w formie trzyskrzydłowego zespołu z wieżą, poprzedzony przedzamczem z dwoma ceglanymi budynkami gospodarczymi, usytuowany jest poza granicami wsi, po jej południowej stronie, nad północnym brzegiem Jeziora Grodziskie zwanym również Zamkowym. Teren wokół murów zamku i przedzamcza typu bagiennego, zarośnięty jest gęsto drzewami i krzewami w tym głównie olszyną. Teren nie zadrzewiony rozciąga się po zachodniej stronie zamku i podzamcza to jest po stronie drogi dojazdowej prowadzącej w kierunku wsi. Droga ta obsadzona jest szpalerem lip i kasztanowców. Zachodnią granicę podzamcza wyznacza przebieg dawnej fosy zachowanej w formie zagłębienia terenu. Skrzydła zamku ustawione są w kształcie litery U wokół kwadratowego dziedzińca otwartego w stronę podzamcza to jest w kierunku zachodnim. Po wschodniej stronie dziedzińca usytuowane jest skrzydło główne. Do niego dostawione są od północy i południa dwa skrzydła boczne. Do skrzydła północnego przylega wieża.

Materiał i technika budowy. Mury zamku wzniesione są z kamieni granitowych i z cegły ceramicznej o zróżnicowanych formatach i wiązaniu. Z kamieni granitowych zbudowane są dolne partie murów piwnic w północno wschodnim narożniku skrzydła głównego i cokół wszystkich zewnętrznych murów obwodowych. Mury obwodowe zewnętrzne powyżej cokołu wzniesione są z cegły ceramicznej w wiązaniu wendyjskim i gotyckim oraz w wiązaniu mieszanym. Górne partie murów są przemurowane miejscami cegłą maszynową. Mury skrzydła głównego od strony dziedzińca zbudowane są z cegły w wiązaniu wendyjskim, gotyckim i mieszanym i są otynkowane tynkami wapiennymi. Mury skrzydeł bocznych od strony dziedzińca zbudowane są z cegły nowozytnej i otynkowane tynkami wapiennymi. Ściany działowe w piwnicach i na parterze są ceglane, otynkowane. Na I i II piętrze część ścian jest ceglana a część wzniesiona w konstrukcji ryglowej, ze szkieletem drewnianym wypełnionym drewnianymi żerdziami owiniętymi trzciną i gliną. Wszystkie ściany są otynkowane tynkami wapiennymi.

Sklepienia i stropy. Piwnice pod skrzydłem głównym przykryte są ceglanymi sklepieniami krzyżowymi i kolebowymi. Sklepieniami krzyżowymi przykryte są również wnętrza dawnego krużganku w skrzydle północnym. Wnętrza wszystkich kondygnacji w skrzydle głównym i bocznych przykryte są stropami drewnianymi, belkowymi. Pomiędzy belkami założone są pułapy z żerdzi owiniętych słomą i gliną. Na pułapach położone są tynki wapienne, w pomieszczeniach skrzydła głównego ozdobione sztukateriami. W skrzydłach bocznych sztukaterie nie występują.

Więźba dachowa i pokrycie dachów. Nad skrzydłem głównym zachowana jest więźba z okresu osiemnastowiecznej przebudowy. Drewniana, o ustroju płatwiowo kleszczowym. Do potężnych krokwi nabite są przepustnice, jętki wzmocnione są zastrzałami o takim poziomie nachylenia iż tworzą rodzaj pałąkowatych rozpór. Całą konstrukcję usztywniają potężne słupy z zastrzałami oparte na biegnącej przez całą długość poddasza belce. Do krokwi przybite są łaty, a na nich położone są dachówki karpiówki ułożone w koronkę. Elementy więźby łączone są na kołki, a miejscowo wzmocnione są żeliwnymi kotwami. Na poziomie poddasza w linii przebiegu słupów stoi 5 masywnych murowanych z cegły i otynkowanych kominów. Komin przy szczycie północnym jest położony na drewnianej konstrukcji. Nad skrzydłem północnym więźba drewniana o ustroju krokwiowo jętkowym. Podobna jest nad skrzydłem południowym. Dachy obu skrzydeł pokryte są również dachówkami ceramicznymi karpiówkami.

Schody. Na zewnątrz występują trzy rodzaje schodów. Przed wejściem głównym w fasadzie i na jego osi w elewacji wschodniej znajdują się murowane jednobiegowe schody wylane betonem w okresie międzywojennym. Trzecie schody, również w konstrukcji betonowej z prostym żeliwnym prętem poręczy ustawione są przy południowej elewacji wieży i prowadzą do wnętrza dawnej komory strażniczej. Do piwnic skrzydła głównego wchodzi się od strony fasady schodami ceglanymi. We wnętrzu skrzydła wschodniego znajdują się dwie klatki schodowe i schody

→

12. Autorzy, historia obiektu, określenia stylu

Zamek jest budowlą złożoną, powstałą w wyniku dwóch etapów budowlanych. W etapie I przypadającym na okres średniowiecza budowę zamku prowadzili joannici- mnisi rycerze, którzy przenieśli się z Rurki /Chojny do Swobnicy w 1377 roku i pozostawali tu do czasów wojny Trzydziestoletniej. Na przełomie XVII i XVIIIw zamek został przebudowany na nowożytną rezydencję przez potomków księżnej Doroty, żony elektora brandenburskiego. Budowę zamku rozpoczęli joannici w 1378 roku , kończąc prace przy pierwszym założeniu około 1400 roku. W tym czasie na półwyspie istniejącego w pobliżu wsi Jeziora Grodziskiego, usypano stożkowe wzniesienie, a na nim wytyczono plan czworobocznego zamku o wymiarach 50 x 50m, otaczając go wysokimi, 15m murami kurtynowymi, zwieńczonymi krenelażem, z wejściem do zamku umieszczonym w kurtynie zachodniej. W narożniku północno zachodnim wybudowano 29m wysokości wieżę obronną, a przy kurtynie północnej postawiono dom mieszkalny, w przyziemiu którego mieściła się kaplica, wspomniana w źródłach w 1420 roku. Z dziedzińca poprzez wejście w kurtynie zachodniej i most przerzucony nad fosą otaczającą zamek przechodziło się na teren podzamcza, na którym usytuowane były budynki gospodarcze. W 2 połowie XV wieku do starego domu i kurtyny wschodniej joannici wybudowali nowe podpiwniczone dwukondygnacyjne skrzydło mieszkalne. W skrzydle tym umieszczona została na parterze izba dworska, sala reprezentacyjna i komora

c.d. zał. nr 1 →

14. Kubatura

20.049 m^3

15. Powierzchnia użytkowa

1.961 m^2

16. Przeznaczenie pierwotne

Zamek zakonu joannitów

17. Użytkowanie obecne

Nie użytkowany

18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja

Po 1945 roku w zamku nie prowadzono żadnych prac remontowych. Do lat siedemdziesiątych wnętrza użytkowane były przez miejscowe PGR, jako mieszkania i biura a następnie do końca lat osiemdziesiątych jako magazyn zboża. W 1960 roku wykonane zostały wstępne badania architektoniczne a następnie dokumentacja historyczna. W 1979 roku opracowana została dokumentacja wystroju wnętrz. Wówczas też powstał projekt odbudowy obiektu, wykonany przez PP PKZ w Szczecinie, do którego realizacji jednak nie doszło. W 1982 roku wykonane zostały badania architektoniczne. Wszystkie opracowania przechowywane są w zbiorach ROSiOŚK w Szczecinie.

19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepie stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)

Stan zachowania zamku jest bardzo zły. Szansę na dłuższe przetrwanie mają tylko mury kurtynowe, wieża i ewentualnie elewacja frontowa skrzydła głównego. Wnętrza tego ostatniego skrzydła i bocznych są praktycznie całkowicie zruinowane. Najbardziej zagrożone są stropy, z których część w skrzydłach bocznych jest już zawalona, a reszta nawet przy podjęciu natychmiastowych prac kwalifikuje się do usunięcia z uwagi na pruchnicę i zagrzybienie. W skrzydle głównym razem ze stropami walą się niestety sztukaterie, rozwalają się kominki i niszczeją podłogi. Zagrożone jest pokrycie dachu, w którym pojawia się coraz więcej dziur i szczelin. Całkowicie zniszczona jest stolarka okien, brakuje stolarki drzwi a z głównej klatki schodowej rozkradzione zostały tralki balustrad i ozdobne zwieńczenia słupków. Niszczeją tynki na elewacjach a wraz z nimi wykonane w tynku detale; opaski okien, klucze, gzymsy.

20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie

Aktualnie jedynym ratunkiem dla obiektu jest natychmiastowe rozpoczęcie prac remontowych. Zabezpieczenia czasowe bowiem, przy tak dużej skali zniszczeń są praktycznie nie wykonalne. W pierwszej kolejności powinien być wykonany remont pokrycia dachu skrzydła głównego z wymianą zniszczonego pokrycia na dachówkę ceramiczną. Dzięki temu można będzie ocalić jeszcze stosunkowo dobrze zachowaną więźbę która prawie w całości pochodzi z XVIII wieku. We wnętrzach skrzydła głównego doraźnego zabezpieczenia, do celów ewentualnej rekonstrukcji, wymagają elementy wystroju sztukatorskiego, które można

Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

24. Uwagi różne Nr inw. 592 A 199

Nr. negat 65.642 - 65.654

25. Opracował

tekst Mgr. Kazimiera Kalita Skwirzyńska, 09, 1999r
imię, nazwisko, data, podpis

plany, rysunki Mgr. Kazimiera Kalita Skwirzyńska, 09, 1999r
imię, nazwisko, data, podpis

zdjęcia fotogr. Mgr. Kazimiera Kalita Skwirzyńska, 09, 1999r
imię, nazwisko, data, podpis

miejsce przechowywania negatywów

KARTA PO WYPEŁNIENIU PODLEGA OCHRONIE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW PRAWA AUTORSKIEGO

Biblioteka

Breitsprecher A., Die Komturei Rörchen-Wildenbruch, Stettin 1940

Bűlow, Inwentarien der Johanniterordenscomthurei Wildenbruch aus den Jahren 1547 und 1560, w; Baltische Studien, XxiX, Stettin 1879,

Hoogeweg H., Die Stifter und Klöster der Provinz Pommern, Stettin 1925, Bd.Ii, s.857-879

K.Kalita , Zamek w Swobnicy, Dokumentacja wystroju zamku. Szczecin 1976 /maszynopis PSOZ Szczecin/

R.Kamiński, Zamek w Swobnicy. Badania architektoniczne. Szczecin 1982 /maszynopis PSOZ Szczecin/

Lemcke H.,Die Bau und Kunstdenkmäler des Regierungsbezirks Stettin, Stettin, 1902, H.VI, s.301-310

Radacki Z., Zamek w Swobnicy. Dokumentacja historyczno architektoniczna, Szczecin 1960 /maszynopis PSOZ Szczecin/

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

Źródła ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

Najstarsze plany zespołu zamkowego znane są z początku XIXw. Reprodukowane w opracowaniu H.Lemckego, Die Bau...op.cit.s.

Liczne widoki zamku z początku XXw i z okresu międzywojennego zamieszcza w swym opracowaniu Breitsprecher, Die Komturei...op.cit.s.

Pełne serwisy foto z 1960, 1976, i 1982 roku zamieszczone są w opracowaniach studialnych Z.Radackiego, K.Kality oraz R.Kamińskiego. Negatywy przechowywane w zbiorach ROSiOŚK w Szczecinie.

27. Załączniki

5

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
SWOBNICA	ZAMEK	c.d.tekstu, foto

c.d.p.13

typu drabiniastego prowadzące na poddasze. Główna klatka schodowa usytuowana na osi centralnej skrzydła, typu francuskiego jest trzybiegowa; z dwoma biegami przyściennymi i trzecim sumującym ruch umieszczonym centralnie. Wszystkie biegi zaopatrzone były pierwotnie w obustronne balustrady złożone ze słupków, szerokich mocno rozprofilowanych poręczy i zgeometryzowanych tralek z kostkowymi bazami i głowicami. Obecnie zachowały się tylko ogołocone z ozdób słupki i poręcze. Schody pochodzą z okresu barokowej przebudowy wnętrza. Z tego samego czasu jest druga klatka usytuowana w południowej części traktu frontowego. Z parteru na I piętro biegnie jeden prosty bieg, a na poziomie I piętra bieg przerwany jest spocznikiem. Balustrady ujęte masywnymi prostymi słupkami, poręczami i profilowanymi belkami policzkowymi, wypełnione są tralkami deskowymi o dekoracyjnie wyciętych krawędziach. W skrzydle północnym schody nie występują. W skrzydle południowym, na osi centralnej usytuowane są schody drewniane, typu drabiniastego, bardzo strome, ujęte prostymi drewnianymi balustradami.

Posadzki i podłogi. W piwnicach występowały posadzki ceglane, obecnie prawie w całości zasypane gruzem i ziemią. We wszystkich wnętrzach skrzydła głównego założone są podłogi drewniane deskowe, w niektórych pomieszczeniach z bardzo szerokich desek. Deski białe ułożone są bezpośrednio na belkach stropowych i na glinianych polepach. Część podłóg z desek szerokich pochodzi jeszcze z XVIII wieku. W przyziemiu skrzydła północnego występowały posadzki ceramiczne, obecnie całkowicie zasypane gruzem i ziemią. W skrzydle południowym podłogi, również deskowe zostały zdemontowane.

Stolarka drzwi. W elewacjach zewnętrznych zachowane są obecnie tylko dwie pary drzwi. W wejściu głównym w skrzydle wschodnim osadzone są drzwi drewniane, dwuskrzydłowe z nadświetlem. Ujęte drewnianą profilowaną ramą i pilastrami toskańskimi wspierającymi belkowanie z kluczem w nadprożu. Skrzydła deskowo płycinowe. Płyciny ułożone w potrójne romby z nabitymi ćwiekami. Stolarka drzwi pochodzi z XVIII wieku, szyldzik i klamka oraz nadświetle wymienione po 1945r. Pierwotnie nadświetle wypełnione było faliście wygiętymi szczeblinkami. Za drzwiami zewnętrznymi osadzona była druga para drzwi, w połowie przeszklonych, ukształtowanych w stylistyce rokokowej – obecnie nie zachowane. Podobne były do zachowanej szczątkowo stolarki drzwi osadzonych w wejściu w elewacji wschodniej skrzydła głównego. Są to drzwi dwuskrzydłowe, płycinowe. Górne partie skrzydeł były pierwotnie przeszklone szkłem osadzonym w faliście ukształtowanych ramach i szczeblinkach. Obecnie wejście to jest zabite deskami. Stolarka w wejściach do skrzydeł bocznych nie zachowana. Nie zachowała się również żadna para drzwi wewnętrznych. Wszystkie zostały zdemontowane, bądź zniszczone.

Stolarka okien. Przetrwała tylko we fragmentach o zróżnicowanych formach konstrukcji i podziałów. Z okien na parterze skrzydła głównego, wymienionych w całości w okresie międzywojennym, pozostały ościeżnice i ślemiona o

→

c.d.p.12

sypialna komendanta. Na piętrze umieszczono sypialnie dla rycerzy i gości. Wnętrza rozplanowane były w układzie jednotraktowym i oświetlone były ostrołukowymi oknami umieszczonymi w murze od strony dziedzińca. W latach 1547 – 1560 wybudowano trzecie skrzydło, które dostawiono do kurtyny południowej. W jego wnętrzach umieszczono kuchnię, piekarnię słodownię i łaźnię, a na piętrze dalsze sypialnie rycerzy. W 1621 roku pożar strawił zabudowę podzamcza i skrzydło południowe oraz uszkodził skrzydło wschodnie. W wyniku podjętych wkrótce potem prac, skrzydło wsch. zostało podwyższone o jedną kondygnację, której wnętrza oświetlono oknami od strony zach. i wsch.. Wtedy też przekształcono wnętrza parteru adaptując je na funkcje gospodarcze bowiem skrzydła południowego nie odbudowano. Adaptacja pociągnęła za sobą przekucia okien w murach kurtynowych, likwidację krenelażu i tym samym utratę funkcji obronnej zamku. Wkrótce po ukończeniu prac, w 1630 roku zamek oddany został przez ówczesnego komendanta Szwedom, a następnie zgodnie z ustaleniami pokoju westfalskiego znalazł się wraz z księstwem pod zwierzchnictwem korony

c.d. zał. nr 2 →

Wkładkę założył: Mgr. Kazimiera Kalita Skwirzyńska, 09 1999
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: .....

OZGraf. Z.P. Ostróda zam. 699 nakł. 28.600

Widok na wieżę

Południowa elewacja skrzydła północnego

Północna elewacja skrzydła południowego

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
SWOBNICA	ZAMEK	c.d. tekstu, foto

c.d.p.13

przekroju prostokątnym. W oknach na I i II piętrze ze starszej stolarki pozostały deskowe ościeżnice oraz część szerokich drewnianych parapetów o profilowanych krawędziach. Ślemiona i słupki pochodzą z okresu międzywojennego. W okresie baroku, kiedy wykute zostały obecne otwory, stolarka osadzona była w ramach z drewnianych belek. Ich fragmenty widoczne są na fasadzie skrzydła głównego. Ze stolarki w skrzydłach bocznych zachowane są jedynie drewniane ramy.

Rzut. Zamek założony jest na planie kwadratu o wymiarach 50 x 50m. Składa się z kwadratowej w rzucie wieży wkomponowanej w północno zachodni narożnik zespołu, oraz z trzech skrzydeł ustawionych wokół prostokątnego w rzucie dziedzińca. Mury zewnętrzne o grubości 2,5m są murami kurtynowymi. Główne skrzydło wschodnie o wymiarach 50,00 x 13,20m wkomponowane jest z trzech stron w przebieg murów kurtynowych. Skrzydło północne wbudowane pomiędzy skrzydło główne a wieżę i mur kurtynowy ma długość 21,60m i szerokość 4,4, nie licząc muru zewnętrznego. Skrzydło południowe przyległe do głównego i południowego muru kurtynowego ma długość 34,00m i szerokość 5,60m nie licząc muru zewnętrznego. Boki dolnej, kwadratowej części wieży liczą; od południa, północy i zachodu po 12,00m, a od wschodu 11,60m. Wejście na teren dziedzińca jest otwarte, utrzymane w linii przebiegu zachodniej elewacji wieży i zachodniej elewacji skrzydła południowego.

Bryła. Każdy człon zamku ma odmienną wysokość. Wieża jest dwuczłonowa. Do wysokości 9,2m jest kwadratowa, a wyższa część cylindryczna liczy 20,00m. Zakończona jest płaskim tarasem zabezpieczonym metalową balustradą. Skrzydło główne jest podpiwniczone, trzykondygnacyjne, przykryte dachem czterospadowym. Wysokość murów obwodowych wynosi 16,00m od poziomu terenu do gzymsu wieńczącego. Wysokość dachu wynosi 7,60m. Skrzydło północne bez podpiwniczenia , jest dwukondygnacyjne a jego wysokość wynosi 12,80m. Przykryte jest dachem dwuspadowym o wysokości 4,00m. Te same gabaryty ma skrzydło południowe, które również nie jest podpiwniczone. Przykryte jest dachem trójpołaciowym. Z kalenicy dachu skrzydła głównego wyrasta pięć kominów. W dachach skrzydeł bocznych kominów brak.

Elewacje. Opracowanie elewacji jest zróżnicowane. **Wieża** w poziomie przyziemia nie posiada żadnych otworów. Przejście od części kwadratowej do cylindrycznej rozwiązane jest przy pomocy trójkątów sferycznych. Na tym poziomie przy narożniku południowo zachodnim usytuowany jest otwór wejściowy do wnętrza dawnej komory strażniczej. Prowadzą do niego metalowe schody usytuowane wzdłuż elewacji południowej. W elewacjach części cylindrycznej rozmieszczone są w trzech poziomach otwory doświetlające wnętrze i szczelinowe strzelnice. W elewacji północnej na poziomie drugiej kondygnacji usytuowana jest latryna. Wieżę wieńczy ceglany gzyms w formie dwóch warstw wysuniętych przed lico główek cegieł. Fasada **skrzydła głównego** 13-to osiowa rozwiązana jest symetrycznie. Centralną oś fasady akcentuje trzyosiowy ryzalit, którego narożniki ujęte są boniowaniem. Na osi

→

c.d.p.12

szwedzkiej. W tym też czasie /w 1648r/ komandoria swobnicka uległa rozwiązaniu. W 1676 roku zamek wraz z majątkiem ziemskim zajęte zostały przez elektora brandenburskiego Fryderyka Wilhelma III, który nadał dobra swemu marszałkowi Derfflingerowi. Ten sprzedał je Piotrowi Bidalowi, który już w 1680 roku został spłacony przez elektora. Dobra swobnickie przypadły w udziale żonie elektora księżnej Dorocie, a od 1690 roku stały się prywatnym dominium potomstwa księżnej; syna Filipa Wilhelma i wnuków Fryderyka Wilhelma i Fryderyka Henryka, margrabiów ze Schwedt. W rękach tej rodziny zamek pozostawał do 1778 roku. W tym czasie doszło do gruntownej przebudowy zamku na nowożytną rezydencję. Główne prace przeprowadził Fryderyk Wilhelm w 1 ćwierci XVIII wieku, na zasadzie częściowej adaptacji starych murów i pozostawienia kubatur wieży oraz głównego skrzydła mieszkalnego. Wnętrza skrzydła zostały wówczas całkowicie przebudowane, ozdobione sztukateriami i polichromiami. W elewacjach podłużnych przekuto nowe, szerokie otwory okienne. Przy kurtynie północnej i południowej zbudowane zostały dwa nowe skrzydła o charakterze piętrowych

Wkładkę założył: Mgr. Kazimiera Kalita Skwirzyńska, 09 1999
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: .....

OZGraf. Z.P. Ostróda zam. 699 nakł. 23.600

c.d. zał. nr 3. →

Klatka schodowa w skrzydle głównym

Boczna klatka schodowa w skrzydle głównym

Klatka schodowa w skrzydle południowym

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
SWOBNICA	ZAMEK	c.d. tekstu, foto

c.d.p.13

przyziemia znajduje się portal, ujęty po bokach drewnianymi pilastrami i belkowaniem , nakrytym wtórnie wykonanym daszkiem. Nad portalem rozmieszczone są w dwóch poziomach po trzy okna; środkowe szersze i boczne wąskie. Po bokach ryzalitu rozmieszczone są po 4 prostokątne okna, na poziomie trzeciej kondygnacji po 5. Wszystkie zwieńczone są potrójnymi kluczami wykonanymi w tynku. Okna na parterze ujęte są wąskimi opaskami. Okna na poziomie trzeciej kondygnacji są znacznie krótsze od pozostałych. Na fasadzie skrzydła głównego znajdują się ponadto dwa wejścia do piwnic, jedno wejście boczne do wnętrza /w narożniku południowym/, a spod tynków widoczne są ślady po zamurowanych otworach ostrołukowych z okresu średniowiecza. Elewacja wschodnia tego skrzydła jest również 13-o osiowa z resztkami wtórnie położonych tynków. Na osi centralnej parteru usytuowane jest wejście do wnętrza, prostokątne, obecnie zabite deskami. Wejście poprzedzone jest schodami. Po obu stronach wtórnie wykute prostokątne okna, z których część jest zamurowana. Nad wejściem usytuowane są 2 duże okna zakończone łukami półkolistymi, oświetlające klatkę schodową. Po bokach okna prostokątne, a na ostatniej kondygnacji zbliżone w kształcie do kwadratów. Przy oknach na poziomie drugiej kondygnacji widoczne są ślady przemurowań, sugerujące, że mogły być wykute wcześniej niż w okresie barokowej przebudowy. Nad oknami 2-jej kondygnacji przebiegają fragmenty gzymsu. Elewacja zwieńczona jest drewnianym, profilowanym gzymsem, a w jej licu widoczne są otwory maczulcowe. W narożnikach tej elewacji do wysokości trzeciej kondygnacji otwory nie występują. Boczne elewacje tego skrzydła od strony północnej na wysokości parteru i I piętra są bezokienne, a na poziomie II p podzielone trzema oknami. Od strony południowej w przyziemiu wtórnie wykute wejście, nad nim okienko prostokątne a na poziomie pierwszego piętra ślad po zamurowanej potrzebnicy. Elewacja ostatniej kondygnacji podzielona jest trzema oknami. **Skrzydło północne.** Od strony dziedzińca elewacja 6-o osiowa. W przyziemiu podzielona pięcioma półkolistymi arkadami spiętymi kluczami. W arkadach wtórnie zamurowanych, wykonane zostały odcinkowe i prostokątne okna i trzy wejścia; w narożniku przy wieży, pośrodku elewacji i w narożniku przy skrzydle głównym. To ostatnie prostokątne, poprzedzone schodami, zwieńczone trójkątnym tympanonem. Nad arkadami biegnie płaski pas gzymsu międzykondygnacyjnego, a nad nim elewacja I piętra podzielona 5-oma prostokątnymi oknami, dwoma płaskimi lizenami przy narożnikach i wąskimi płycinami pomiędzy oknami. Górne partie okien są zamurowane. Na elewacji zachowane resztki tynków. Elewacja zachodnia tego skrzydła zasłonięta jest wieżą a elewacja północna jest bezokienna. Jej mury są przedłużeniem muru skrzydła głównego.

→

c.d.p.12

pawilonów. W północnym wybudowano arkadowy podcień otwarty w stronę dziedzińca. Wokół zamku założony został ogród, a na terenie podzamcza wzniesiono nowy zespół budynków gospodarczych. Prace przy wyposażaniu wnętrz w kominki, sztukaterie i polichromie prowadzone były do połowy XVIIIw. Po bezpotomnej śmierci Fryderyka Wilhelma a następnie jego brata Fryderyka Henryka zamek wraz z majątkiem ziemskim stały się własnością korony pruskiej i były wydzierżawiane m.n. rodzinie Horn, Press, Bielke, Flaminius i Fuss. Dzierżawcy prowadzili bieżące remonty i modernizacje zarówno wnętrz zamkowych jak i zabudowy gospodarczej. Za czasów Hansa Flaminiusa /1868-1910/ powstały dwa nowe budynki gospodarcze ustawione w pobliżu wejścia na dziedziniec. W tym też czasie wymieniona została część stolarki okien w zamku a ściany sieni ozdobiono polichromiami. Bieżące remonty prowadzono również w okresie międzywojennym. W czasie ostatniej wojny zamek szczęśliwie ocalał a po 1945 roku przejęty został przez skarb państwa polskiego i przekazany w zarząd Państwowemu Gospodarstwu Rolnemu. PGR użytkowały zamek do lat 70-tych XXw, po czym wnętrza

c.d. zał. nr 4. →

Wkładkę założył: Mgr. Kazimiera Kalita Skwirzyńska, 09 1999
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: .....

OZGraf. Z.P. Ostróda zam. 699 nakł. 23.690

Wnętrze sali balowej na I p. skrzydła głównego

Wnętrze krużganka w skrzydle północnym

Wnętrze I p. w skrzydle południowym

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
SWOBNICA	ZAMEK	c.d.tekstu, foto

c.d.p.13

Skrzydło południowe. Od strony dziedzińca sześcioosiowe. W przyziemiu podzielone sześcioma półkolistymi arkadami spiętymi kluczami. W licu arkad, które zawsze było zaślepione, wykute są odcinkowe i prostokątne wejścia; jedno w narożniku przy skrzydle głównym, drugie w trzeciej osi od strony wschodniej i trzecie w arkadzie przy narożniku zachodnim. Nad arkadami biegnie pas gzymsu, a wyżej sześć okien rozdzielonych płycinami. Okna zakończone są potrójnymi kluczami. Całą elewację, otynkowaną, wieńczy profilowany gzyms. Elewacja zachodnia jest bezokienna. Jedynie przy narożniku południowym ostatniej kondygnacji znajduje się zamurowana blenda, a w niej prostokątny otwór. Elewacja południowa będąca przedłużeniem muru skrzydła głównego jest w przyziemiu bezokienna. Na poziomie drugiej kondygnacji w centralnej partii elewacji usytuowana jest potrzebnica, wykonana w formie płaskiego występu muru wystającego ponad gzyms wieńczący w kształcie komina. Po prawej stronie w elewacji umieszczone są trzy małe prostokątne okienka i zamurowana blenda półkolista, w której pierwotnie mieściło się wyjście.

Wnętrze. W przyziemiu **wieży** mieści się głęboka cela więzienna z zamurowanym otworem w stropie. Wyżej mieści się 5 kondygnacji, z których obecnie dostępna jest tylko pierwsza, bezokienna, nakryta sklepieniem. **Skrzydło główne**. Podpiwniczone w północnej i środkowej części. Parter pierwotnie jednotraktowy, w XVIIIw podzielony na dwa trakty. Na osi wejścia w fasadzie sień z klatką schodową w trakcie wschodnim. Po lewej stronie sieni 4 pomieszczenia, po dwa w każdym trakcie, oraz piąte jednotraktowe przy ścianie północnej. Wnętrze tej sali skomunikowane jest z pomieszczeniami w skrzydle północnym. Po lewej stronie sieni wszystkie pomieszczenia w układzie dwutraktowym. W pomieszczeniu narożnym w trakcie frontowym schody prowadzące na I p. Na poziomie I p. wnętrza rozplanowane w układzie jedno i dwutraktowym, rozlokowane po obu stronach głównej klatki schodowej. Po stronie północnej znajduje się obecnie 5 pomieszczeń, przy czym tylko jedno przy ścianie szczytowej ma układ pierwotny, jednotraktowy. Pozostałe, pierwotnie również jednotraktowe, zostały wtórnie podzielone na cztery pomieszczenia. Po południowej stronie klatki schodowej mieściła się pierwotnie jednoprzestrzenna, duża sala reprezentacyjna, podzielona wtórnie na 4 pomieszczenia; jedno w trakcie frontowym i 3 we wschodnim. Za tymi pomieszczeniami w trakcie frontowym usytuowana jest boczna klatka schodowa, a za nią niewielki pokój. Na poziomie II piętra pomieszczenia rozplanowane są w układzie jedno i dwutraktowym. Po północnej stronie klatki schodowej znajduje się sześć pomieszczeń i niewielki korytarz, a po stronie południowej 4 pomieszczenia , w tym dwa jednotraktowe. W narożnym pomieszczeniu traktu frontowego usytuowane są schody prowadzące na poddasze.

c.d. zał. nr 5 ⟶

c.d.p.12

zamieniono na magazyny zboża. Od lat osiemdziesiątych zamek stoi nie użytkowany. W 1996 roku został sprzedany przez zarząd gminy w Baniach spółce szwedzko polskiej. Gotycko barokowy.

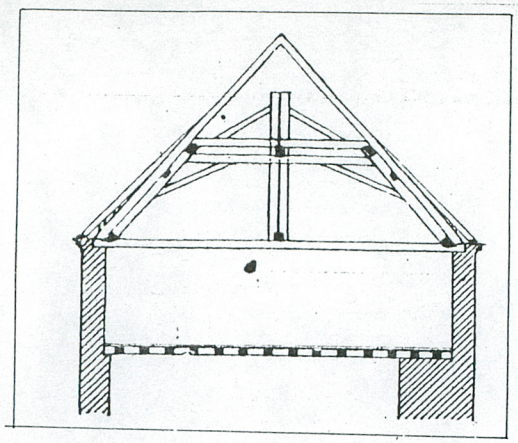

Fragment wnętrza na I p. skrzydła głównego

Wkładkę założył: Mgr. Kazimiera Kalita Skwirzyńska, 09 1999
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: .....

OZGraf. Z.P. Ostróda zam. 699 nakł. 23.600

Wnętrze piwnicy pod skrzydłem głównym

Więźba dachowa nad skrzydłem głównym

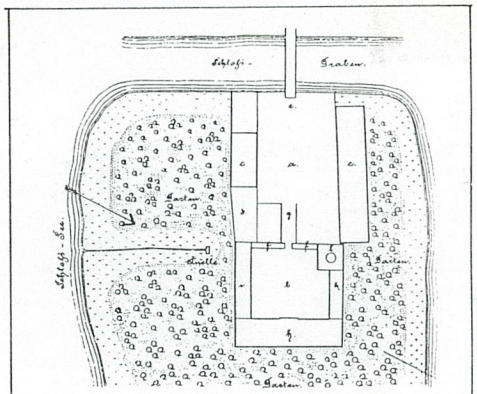

Więźba dachowa w skrzydle południowym

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
SWOBNICA	ZAMEK	c.d.tekstu, foto , plan sytuacyjny

c.d.p.13

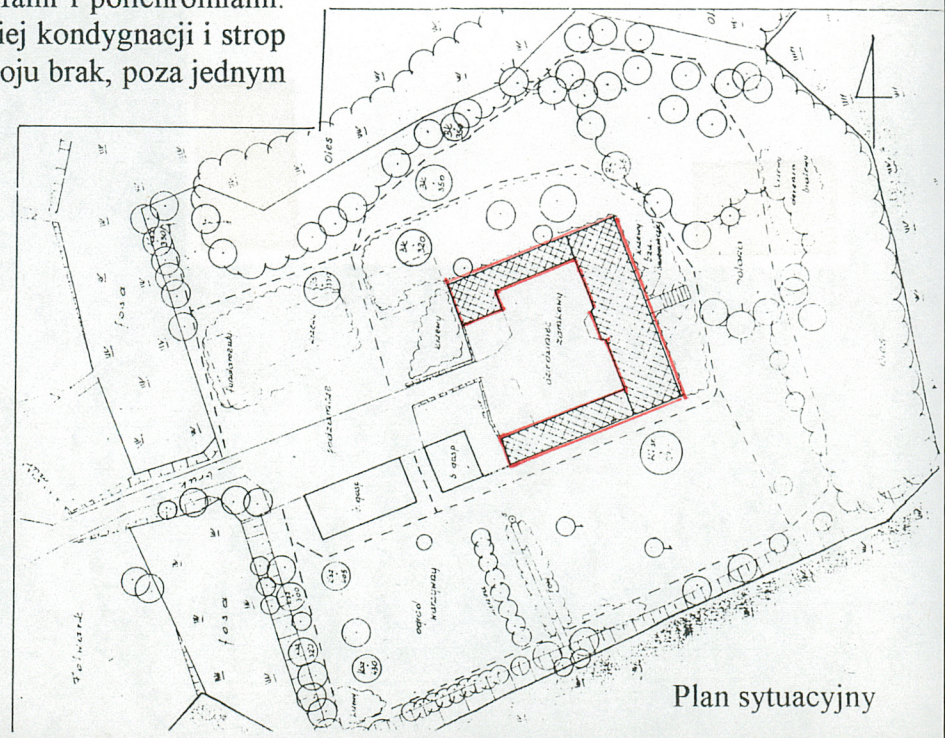
Skrzydło północne. Na obu poziomach w układzie jednotraktowym. Przyziemie pełniące pierwotnie funkcje otwartego, pięcioprzęsłowego przesklepionego podcienia, po zamurowaniu arkad zostało zamienione na wnętrza gospodarcze, z trzema jednotraktowymi pomieszczeniami. Pomieszczenia pierwszego piętra są obecnie nie dostępne.
Skrzydło południowe. Na poziomie obu kondygnacji wnętrza w układzie jednotraktowym. W środkowej części parteru usytuowane są schody prowadzące na piętro. Po wschodniej stronie schodów ulokowane jest jedno niewielkie pomieszczenie, a po stronie zachodniej duże wnętrze jednoprzestrzenne z kominem przy ścianie południowej. Na poziomie I p wnętrze jednoprzestrzenne zajmujące całą długość skrzydła.
Wyposażenie. W skrzydle głównym zachowany jest wystrój z okresu barokowej przebudowy zamku. Składają się nań; klatki schodowe, sztukaterie sufitowe, kominki oraz polichromie stropów i kominków. Główna klatka schodowa, po której pozostały tylko biegi i poręcze balustrad jest jedynym na Pomorzu przykładem osiemnastowiecznych schodów typu francuskiego. Przy bocznej klatce schodowej przetrwały jeszcze tralki balustrad. Na parterze sztukaterie sufitowe zachowane są w 10 pomieszczeniach. Na I piętrze ten rodzaj dekoracji najbardziej reprezentacyjny zachowany jest na stropach wszystkich pomieszczeń oraz na jednym kominku w dawnej sali balowej. Sztukaterie sufitowe zdobią również wszystkie pomieszczenia na poziomie drugiego piętra. Tu również zachowało się 5 murowanych z cegły kominków z nastawami ozdobionymi stiukowymi reliefami i polichromiami. Polichromie o motywach roślinnych zdobią również ściany klatki schodowej na poziomie trzeciej kondygnacji i strop sali w narożniku północno wschodnim na tej samej kondygnacji. W skrzydłach bocznych wystroju brak, poza jednym kominkiem zachowanym w pomieszczeniu na parterze w skrzydle południowym.
Instalacje. Nie zachowane.

Ryc. 144 Plan zespołu zamkowego wg stanu z pocz. XIX w. Wg inwent. H.Lemckego.

c.d.p.20

wykonać tylko na zasadzie demontażu powtarzalnych odcinków i ich zabezpieczenia w skrzyniach z odpowiednim oznaczeniem, lub wykonania form in situ. Zabezpieczone w całości powinny być detale z nastawy kominka w sali balowej i maszkarony ze sztukaterii sufitowych.

Plan sytuacyjny

Wkładkę założył: Mgr. Kazimiera Kalita Skwirzyńska, 09 1999
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: .....

OZGraf. Z.P. Ostróda zam. 699 nakł. 22.690

Więźba dachowa nad skrzydłem północnym

Budynek gospodarczy na podzamczu